

Mahtumkulu Firâkî

(1733 -1783)

Doğu edebiyatının yayılıp gelişmesine katkısı olan şâirlerden biri de kıymetine ulaşamayacak güzellikte şiirler yazan, eserler veren söz üstatlarından Mahtumkulu-Firâkî'dir. "Firâkî" şâirin mahlası olup "rahatlığı, azatlığı seven", "asayiş taraftarı" manalarına gelir. Bunun böyle olduğunu bu ferasetli şâirin:

*"Mahtumkulu, adın döndü Firaka,
Parig olup çek özünü kenara."*

şeklindeki mısraları da tastikliyor.

Eldeki malûmatlara göre Mahtumkulu'nun 1733-1783 yılları arasında yaşadığı söylenmektedir.

Mahtumkulu'nun doğunun nefis şiirlerinin parlak yıldızı olmasında ve yetişmesinde âlim ve şâir babası Dövletmemmet Azâdî'nin hizmeti büyüktür. Böyle âlim bir babanın terbiyesini alan ve şark halklarının filozofça fikirlerini, tarihini, medeniyetini, îslâmın kaide ve kanunlarını, şerîâtî, daima korunup geliştirilerek gelen ahlâk sistemlerini eksiksiz bilen söz üstadının eserlerinin

tesirli mirası, gelecek nesillerin daima okunacak edep kitabına dönmüştür.¹

Mahtumkulu-Firâkî, Türkmenlerin millî şâiri olarak kabul edilmektedir. Hakikaten onun her bir eseri, Türkmenlerin ruhu ile yaşamaktadır. İlim adamı V.V.Bartold ilk olarak: "Göklenlerden olan şâir Mahtumkulu, Türkmenler için ayrıca da Stavropol Türkmenleri için millî şâir oldu."² ".....Türk halkları arasında Mahtumkulu gibi millî şâiri olan halk, sadece Türkmenlerdir."² diyerek bunu tasdiklemiştir.

Her millî hasiyet ise insanoğlunun ahlâkı ile sıkı bir bütünlük, ayrılmaz bir bağlılık içindedir. Bunun sonucunda, Mahtumkulu Türkmenlerin millî şâiri olmakla birlikte, bütün insanlığın ahlâkını da dile getiren bir saz şâiridir.

Bağımsızlığını ilân eden Türkmenistan'ın ilk cumhurbaşkanı Saparmurat Atayeviç Niyazov'un himaye ve yardımları neticesinde hayata geçirilen uygulamalar, Mahtumkulu'nun tesirli ve nefis mirasını, bunun yanında bütün edebî mirasımızı, başından sonuna kadar doğru öğrenmeye geniş bir imkân kazandırmaktadır.

HER YANA

Yarsızlıktan yaman iş yok,
Göz salıp gezsem her yana,
Ya, yaradan, bir yar bergil,
Köp muşakgat değdi cana.

HER YANA

Yarsızlıktan yaman iş yok,
Göz salıp gezsem her yana
Ya, Yaradan, bir yâr ver,
Çok meşakkat değdi cana.

1 V.V. Bartold. Soçineniya, t.2., 1., M., 1963,614 c.

2 Şol yerde, 5 t, M., 1968,187 c.

Bir yar bergil etli-ganlı,
Könli gin, gövsi meydanlı,
Dil bilen, aklı kemalli,
Yüzi hem bolsun görkana,

Gadir bilenden daş etme,
Nâgadıra yoldaş etme,
Til bilmez bela duş etme,
Şada til bolsun-türkana.

Keremin güçlüdür, görgül,
Diyir sen: "Doğa kıl, el gergil",
Ne bersen, tizrek bergil,
İgtıbar yokdur bu cana.

Boyu uzun, pes bolmasın,
Hctden aşa mes bolmasın,
Akılsız, nekes bolmasın,
Cadadan bolsun-türkana.

Yağşı ayal ele gelmez,
Nadan yağşıfı gadrin bilmez,
Ayalsıza midar bolmaz,
Dönsen hökmi Süleymana.

Dörvüşlere yolsuzlığı,
Yiğitlere malsızlığı,
İlahı ayalsızlığı,
Görkezme hiç musulmana.

Mahtımgulı, köy sem, bişsem,
inanmazlar oda düşsem,
Hövesim bar, bir giz guçsam,
Diysesem sözümni erkana.

YÂR BİZİM SARI

Gulzumı gır sanıp gırk yol geçer men,
Eğer ki meyi etse yar bizim sarı.
Gadam yerde ganat bağlap uçar men,
Diyse dilber: "Aşık, yör bizim sarı!"

Kırk yıl gol govşurıp, gullukda dursam,
Altı günce görmem altmış yıl görsem,
Bir şunçaklı bolsa, görsem, can bersem.
Cemalin görkezse yar bizim sarı.

Ne layıklı yüzüm bardır tutarga,
Ne ayrı gapım bar andan giterge,
Umudım bar, goymay bela-beterge,
Dergahından açsa der bizim sarı.

Bir yâr ver etli kanlı,
Gönlü geniş, göğsü meydanlı,
Dil ile aklı kemalli,
Yüzü de olsun gösterişli.

Kadir bilenden dış etme,
Kadirsizc yo'daş etme,
Dil bilmez belâya düşürme.
Sâde dil olsun, alçak gönüllü.

Keremin güçlüdür, gör,
Dersin: "Dua kıl, el aç."
Ne verirsen, acele ver,
İtibar yoktur bu cana.

Boyu uzun, pes olmasın.
Haddinden fazla varlıklı olmasın,
Akılsız nâkes olmasın,
Sâde olsun, alçak gönüllü.

İyi hanım ele gelmez,
Nâdân iyinin kadrin bilmez,
Hanımsıza medar olmaz,
Dönsen hükmi-i Süfeymân'a.

Dervişlere yolsuzluğu,
Yiğitlere malsızlığı,
İlâh" hanımsızlığı,
Gösterme hiç bir müslümana.

Mahtumkulu, yansam, pişsem,
İnanmazlar ateşe düşsem,
Hevesim var, bir kız sarsam,
Desem sözümü erkâna.

YÂR BİZE DOĞRU

Kızıldeniz'i kır sanıp kırk kez geçerim,
Eğer ki meyi etse yâr bize doğru.
Kadem yerine kanat takıp uçarım,
Dese dilber: "Aşık, gel bize doğru."

Kırk yıl el bağlayıp, kullukta dursam,
Altı gün bile görmem altmış yıl yürüsem,
Bir o kadar olsa, görsem, can versem,
Cemâlin gösterse yâr bize doğru.

Ne lâyıklı yüzüm vardır tutmağa,
Ne ayrı kapım var ordan gitmeğe,
Ümidim var, yâr koynunda yatmağa,
Dergâhından açsa der bize doğru.

Bir kimse yolukdı desti şeraplı,
Yelden cay namazh, suvdan mehraplı,
Eğni ak rcdalı, yaşıl nikaplı, Uğraşdı bir
acap er bizim sarı.

Yoldaş bolup, bile yördüm bir meydan,
Meydan içre dolup oturmuş merdan,
Bir eyvan üstünde çırlap dört yerden,
Diydiler: "Golunnı ber bizim sarı".

"Pıragı!" diyip çağırdılar, eltdiler,
"Kandadın?" diyip, gulağımndan tutdular,
İstihanım altmış para etdiler,
Diydiler: "Mert bolsan, dur bizim sarı".

Mağtımguh, beş gün aşret sürmeğe,
Cay imesdir eğlenmeğe, durmağa,
Kararım yok oturmağa, turmağa,
Ağzın açıp durmuş yer bizim san.

BADI-SABANI GÖRSEM

Dehistanın bayırında,
Badı -sabani görsem,
Bahaveddin Mirkulal,
Zenni babanı görsem.

Nagleyin arşa teçdir,
Adı âleme paçdır,
İki cahan meteçdir,
Arap zıbanı görsem.

Gelen geçer çaşt edip,
Eğlenmez güzeşt edip,
Könül aydar keşt edip,
Âlem-cahanı görsem.

Hızır kimin çöllerde,
İlyas kimin köllerde,
Kovuş kimin dağlarda,
Yağşı-yamanı görsem.

Yokarda Hindistanı,
Arkada Türküstanı,
Övlüyeler ummanı,
Ol Rumi s tara görsem.

Can deli, cahan şeyda,
Munda hiç yokdur peyda,
Yedi dağ, yedi derya,
Deli dünyeni görsem.

Bir kimse rast geldi, eli şaraplı,
Yelden namazgâhh, sudan mihraplı,
Eğni ak giyimli, yeşil nikaplı,
Uğradı bir garip er bize doğru.

Yoldaş olup, birlikte gittim bir meydan,
Meydan içre dolup oturmuş mertler,
Bir eyvan üstünde ağlar dört yerden,
Dediler: "Elini ver bize doğru."

"Firâkî!" deyip çağırdılar, ulaştılar, ya
"Nerdeydin?" deyip kulağımndan tuttular,
Kemiklerim altmış parça ettiler,
Dediler: "Mert isen, kalk bize doğru."

Mahtumkulu, beş gün işret sürmeğe,
Yeri değıldir, eğlenmeğe, durmağa,
Karanm yok, oturmağa kalkmağa,
Ağzın açıp durmuş yer bize doğru.

BÂD-I SABAYI GÖRSEM

Dehistan'ın bayırında,
Bâd-ı sabâyı görsem,
Bahâeddin, Mirkulal,
Zengi Baba'yı görsem.

Nâlesi arşa taçtır,
Adı ilde revaçtır,
iki cihan muhtaçtır,
Arap zebani görsem.

Gelen geçer çaşt edip,¹
Eğlenmez dolaşıp dönüp,
Gönül der dolanıp gezip,
Alem cihanı görsem.

Hızır gibi çöllerde,
İlyâs gibi göllerde,
Kovuş gibi dağlarda,
Yahşi yamanı görsem.

Yukarda Hindistan'ı,
Arkada Türkistan'ı,
Evliyalar ummanı,
O Rumistân'ı görsem.

Can deli, cihan şeydâ,
Bundan hiç yoktur fayda,
Yedi dağ, yedi derya,
Deli dünyayı görsem.

1 Çaşt et-: Türkmenler arasında cenazelerin öğle namazından önce veya sonra kaldırılışıyla ilgili olan âdet anlatılıyor.

Magtımğulı hoş bolsa,
Aksa didem, yaş bolsa,
İmanım yoldaş bolsa,
Barsam, Kâbeni görsem.

UÇDUM, YARANLAR

Bir cumğa gicesi gördüm düşümde,
Bar urup, göklere uçtum, yaranlar.
Pervaz eylep, seyrân etdim dünyeni,
Bir abadan caya düşdüm, yaranlar.

Kehkeşana çıkıp dürli semerler,
Mün dürli miveler, horram seçerler,
Narına, turuna, leymun, almalar,
Bir abadan bağa duşdum, yaranlar.

Açılmışdır anda renbe-ren güller,
Şunş-u efganda şeyda bilbiller,
Mermerden hovuzlu, kövser dek suvlar,
Tahayır eyleyip, çaşdim, yaranlar.

Ol gara bağlıkda gördüm bir çemen,
Acayip meclisin gördüm encümen,
Dövre girip gördüm, oturmuş çil ten,
Salam berip, golün güçdüm, yaranlar.

Hemme avaz eylep, "Aleyk!" aydılar,
İşarat eyleyip: "Ötgül" diydiler.
Dövre gurap, cama serap guydular,
Mana yetgeç, golüm açdim, yaranlar.

Bilmedim, köpmi ya mana az berdi,
Özge elem, başga bir avaz berdi,
Işk aldı könlümü, tile söz berdi,
Ayaktan-ayağa düşdüm, yaranlar.

Magtımğulı, huşyar oldum, oyandım,
Oyandım, örtendim, tutaşdim yandım,
Magnı bazarında hayyata döndüm,
Şirin gazal donun biçdim, yaranlar.

BAŞI GEREKDİR

Sıpah bolup, ata çıkan, her erden
Akli kenden kesen başı gerekdir.
Bir musulman gaçsa iki kepirden,
Kellesine sansar daşı gerekdir.

Mert oldur ki, bolsa kefilı rehimli,
Gövresi gin gerek, özi pehimli,
Gin yerde garga dey bolsun vehimli,
Yerinde hüneri, işi gerekdir.

Mahtumkulu hoş olsa,
Aksa didem, yaş olsa,
İmânım yoldaş olsa,
Varsam, Kabe'yi görsem.

UÇTUM YÂRENLER

Bir cuma gicesi gördüm düşümde,
Kanat vurup göklere uçtum, yârenler,
Kanat çırpıp seyrân ettim dünyayı,
Bir şen, mâmur yere düştüm, yârenler.

Kehkeşâna çıkmış türlü zenginlikler,
Bin türlü meyveler, güzel ağaçlar,
Narına, turuncu, limon, elmalar,
Bir şen, mâmur bağa düştüm, yârenler.

Açılmıştır orda rengârenk güller,
Kavga ve efgânda, şeyda bülbüller,
Mermerden havuzlu, kevser dek sular,
Hayran olup (buna) şaşım, yârenler.

O kara bağlıkta gördüm bir çemen,
Acayip meclisin gördüm encümen,
İçre girip gördüm oturmuş kırklar,
Selâm verip elin sıktım, yârenler.

Bir ağızdan hepsi "Buyur!" dediler,
İşaret eyleyip "gel geç!" dediler,
Çevrenip cama şarap koydular,
Bana gelince, elim açtım, yârenler.

Bilmedim çok mu ya bana az verdi,
Başka âlem, başka bir âvâz verdi,
Aşk aldı gönlümü, dile söz verdi,
Ayaktan ayağa düştüm, yârenler.

Mahtumkulu, bilge oldum, uyandım,
Uyandım, piştım, tutuştım, yandım,
Mânâ pazarında hayyata döndüm,
Şirin gazel donun biçtim, yârenler.

BAŞI GEREKİR

Sipâh olup, ata çıkan, her yerden,
Akli fazladan kesen başı gerekir,
Bir müslüman kaçsa iki kâfirden,
Kellesine sansar taş gerekir.

Mert odur ki, olsa gönlü rahimli,
Gövde iri gerek, özü fehimli,
Düzlükte karga dek olsun vehimli,
Yerinde hüneri, işi gerekir.

Gaplan kimin arlap girse meydana,
Tilki kimin bazı berse her yana,
Duranda, gaya dek durup merdana,
Alar yerden at salısı gerekdir.

*

Yiğidin hıyalı bolsa serinde,
Çıkar bir gün, çöküp galmaz garında,
Hile hem bir batırlıktır yerinde,
Om başarmağa kişi gerekdir.

At gerek kaçarağa, kovsa yeterge,
Yovnu gorkuzarağa, tirik tutarağa,
Meydanda sangısız her iş bitirge,
Yigrimi, otuzlu yaşı gerekdir.

Bürgüt guş dey ganat kakıp düğülden,
Muhannesler geçer candan, oğuldan,
Gurt dek girip, yovnu koy dek dagıldan,
Er yiğidin mert yoldaşı gerekdir.

Magtımıgılı, goç yiğitler çapılıp,
Gök damardan² gırmız ganlar sepilip,
At salanda donuz kimin topulup,
Ayı kimin asılısı gerekdir.

DÖKER BOLDUK YAŞIMIZ

İster - elden çıka dövlet humayım,
Doğa kılıp, döker bolduk yaşımız.
Dileğim duş eyle, gözəl allahım,
Ersigin boldı gitti kızılbaşımız.

Hızır gezen çölde iller yayılsın,
Yurt binamız gayım bolsun, goyulsm,
Çille mest nerlerimiz barca ayılsın,
Bir suprada eda bolsun aşımız.

Dervüşler könli cem dursun namaza,
Yiğitler yığılsın söhbete-saza, İlimiz
ulaşsın sovlmaz yaza,-Togsan dolup,
tamam bolsun gışımız.

Türkmenler bağlasa bir yere bili,
Gurudar Gulzumı, deryayı-Nili,
Teke, yomut, göklen, yazır, alili,
Bir dövlete gulluk etsek beşimiz.

Magtımıgılı, diydi cannıfı dirliğne,
Musulmanı goyma, kepir horluğna,
Rovaç bergil yomut, göklen birliğne.
Ol Kemal han ovgan bolsun başımız.

Kaplan dek hırlayıp girse meydana,
Tilki gibi oyun etse her yana,
Durunca, kaya dek durup merdâne,
Alır yerden at salısı gerekir.

Yiğidin hayâli olsa serinde,
Çıkar bir gün, çöküp kalmaz karında,
Hile de bir yiğitlikdir yerinde,
-Onu başarmağa kişi gerekdir.

At gerek kaçmağa, kovsa yetmeğe,
Düşman korkutmağa, diri tutmağa,
Meydanda sayısız her işi bitirmeğe,
Yirmili otuzlu yaşı gerekdir.

Yırtıcı kuş gibi kanat çırpıp düğülden¹
Muhannesler geçer candan, oğuldan,
Kurt gibi girip, düşmanı keyun gibi dağıtan,
Er yiğidin, mert yoldaşı gerekdir.

Mahtumkulu, koç yiğitler at sürüp,
Gök damardan kızıl kanlar sepilip,
At salınca domuz gibi saldırıp,
Ayı gibi asılısı gerekir.

DÖKER OLDUK YAŞIMIZ

İster elden çıka devlet hümâm,
Duâ kılıp döker olduk yaşımız.
Dileğim rast getir, güzel Allah'ım,
Başkalaştı gitti kızılbaşımız.

Hızır'ın gezdiği çölde iller yayılsın,
Yurt binamız kâyim olsun, koyulsun,
Kış uykusundaki develerimiz de ayılsın,
Bir sofrada edâ olsun aşımız.

Dervişler gönüli cem dursun namaza,
Yiğitler toplansın söhbete, saza,
İlimiz ulaşsın soğumaz yaza,
Zemheri bitip tamam olsun kışımız.

Türkmenler bağlasa bir yere beli,
Kurutur Kızıldeniz'i, derya - yi Nil'i,
Teke, Yomut, Göklen, Yazır, Alili,
Bir devlete kulluk etsek beşimiz.

Mahtumkulu, dedi canın dirliğine,
Müslüman koyma kâfir horluğuna,
Revaç ver Yomut, Göklen birliğine,
O Kemal Han Afgan olsun başımız.

1 Dügülde -: (dünkül de -) yürüdüğünde veya bir şeye vurulduğunda çıkarılan ses.

2 "Gök zınhdan", "gök sovutdan" şeklinde nüshası da var.

AY-GÜNÜNİZ BATMAĞA

Altmış yaşan, yetmiş yıllık sopular,
Az galıpdır Ay-Gününüz batmağa,
Çöl yerlerde tazı görmen tilkiler,
Hiyal eder yatan şiri atmağa.

Garga aydar: "Yokdur men dek şabaza",
Mün garga yığılsa, değmez bir baza.
Güne gargış eden sarı kelpoze,
Dem çekedir acdarhanı yuvtmağa.

Agsak keyik yüz torsuğa yetdirmez,
Şir beçesi togsan tilke atdırmaz,
Öli yılan yüz kelpoze yuvtdurmaz,
Akıl gerek bu işlere etmeğe.

Yetmiş yaşap, yat etmezler tobanı,
Horram bile oynadırlar gahbanı,
Münkürler cem bolup yıkı Kâbeni,
Yezit gitdi ağaçların satmağa.

Bakın bu eyyamı, görüfi gerdişi,
Pakıra zulm etmek boldı verdisi,
Hak yolunda doğn gezen dervüşi,
Goymadılar öz halına yatmağa.

Yüreğim sabırdan, gitdi karardan,
Yaman işdir buğz bolmak er-erden,
Bizara gelip men beyle diyardan,
Çür bolup men başım alıp gitmeğe.

Magtımğulı aydar, bagtım biveçtir¹,
Nesibim, takdirim, ikbalim keçdir,
Niyetim Kebedir, hıyalım hacdır,
İhlasım bar hac tovabın etmeğe.

AY GÜNÜNÜZ BATMAĞA

Altmış yıl yaşayan, yetmiş yıllık sofular,
Az kalmıştır ay gününüz batmağa.
Çöl yerlerde tazı görmeyen tilkiler,
Hayâl eder yatan arslanı atmağa.

Karga der : " Yoktur ben gibi doğana ",
Bir karga toplansa, değmez bir şahine,
Güne küfreden sarı kertenkele,
Fırsat bekler ejderhâyı yutmağa.

Aksak geyik yüz porsuğa yettirmez,
Arslan yavrusu doksan tilkiye attırmaz,
Ölü yılan yüz keleyi yutturmaz,
Akıl gerek bu işlere yetmeğe.

Yetmiş yıl yaşayıp, yâd etmezler tövbeyi,
Neşe ile oynatırlar kahpeyi,
Münkerler birleşip yıkı Kâbeyi,
Yezit gitti, ağaçların satmağa.

Bakın bu günlere, görün bunları,
Fakire zulm etmek oldu işleri,
Hak yolunda doğru gezen dervüşi,
Koymadılar öz haline yatmağa.

Yüreğim sabırdan gitti karardan,
Yaman iştir buğz olmak er-erden,
Bîzâra gelmişim böyle diyardan,
Karar verdim başım alıp gitmeğe.

Mahtumkulu söyler, bahtım uğursuzdur *
Nasibim, takdirim, ikbâlîm terstir,
Niyetim Kabe'dir, hayâlîm Haçtır,
İhlâsım var Haç tavafın etmeğe.

1 "Uüşmanım güçlüdür, ikbâlîm terstir" şekli de vardır.

DÜŞÜNE DEĞMEZ

Yoksullukta nicelerin dövrünü,
Yatıp, yağşı gören düşüne değmez.
Niceler hasratda tapıp hoşk nam,
Bir lezzetli tağam dişine değmez.

Soran bolsa, sınam içre suzlar bar,
Yüz tımenden yeğdir, nice sözler bar,
Neysansız, nebatsız niçe yazlar bar,
Hoşluk bilen geçen gışma clğmez.

Akıllar bar-başa bağlap keçeler,
İçgin-içgin sorsan, manı seçeler,
Akmaklıkda özün bezep niceler,
Kellesine saran peşine değmez.

Anlamaza ayat sözlerin diysen,
Pıgamber hadisın önünde goysan,
Gıymazlıkda mün söz gulağna guysafi,
Ol sözler gulağnın daşma değmez.

İncitsa oğul-gız ene-atasm,
Toba kılmay, hak geçirmez hatasın,
Dövrän gelse bilmez, ne iş tutasın,
Her kimin bu işler başına değmez.

Niceler mal tapmaz, tengi-dest bolar,
Niceler bar-dünyelikden mest bolar,
Niceler bar-yiğitlikde nist bolar,
Niceler bar-süren yaşına değmez.

Mahtımgulı, gerçe işim namazdır,
Könlüm perişandır, sehvim derazdır,
Adam bar-mün tümen iydirsen azdır,
Adam bardır-iyen aşına değmez.

NASATAN

Göyâ bu dünyeye geldin, gelmedifi,
Kül yığar sen mıdam işin nas atan.
Şeriğat yolundan habar almadın,
Galar dovzah içre leşin, nas atan.

Temmeki diyp her işige yortar sen,
Çala ovup, üç mısğaldan tartar sen,
Bir sümgürüp, yanbaşına sürter sen,
Haram bolar üst-u başın nas atan.

DÜŞÜNE DEĞMEZ

Yoksullukta nicelerin devrânı,
Yatıp, iyi gördüğü düşüne değmez.
Bir çoğu hasrette bulup kuru ekmeği,
Bir lezzetli yemek dişine değmez.

Soran olsa, sinem içre sızlar var,
Yüz binlerden yeğdir, nice sözler var,
Yağmursuz, nebatsız, nice yazlar var,
Hoşluk ile geçen kışına değmez.

Âkiller var başa bağlayıp keçeler,
Samimiyetle sorsan, manâ seçeler,
Ahmaklıkta özün bezep niceler,
Kellesine sardığı sarığına değmez.

Anlamaza âyet sözlerin desen,
Peygamber hadisın önüne koysan,
Yüksek sesle bin söz kulağ(ı)na kuysan,
O sözler kulağ(ı)nın dışına değmez.

İncitse oğul kız ana atasın,
Tövbe kılmadan, Hak geçirmez hatasın,
Devrân gelse bilmez, ne iş tutasın,
Her kimin bu işler başına değmez.

Niceler mal bulmaz, eli boş olur,
Niceler var, dünyalıktan mest olur,
Niceler var, yiğitlikte hiç yoktur.
Niceler var, sürdüğü yaşma değmez.

Mahtumkulu, gerçi işim namazdır*,
Gönlüm perişandır, hatam pek çoktur,
Adam var, tonlarca yedirsene azdır,
Adam vardır, yediği aşma değmez.

NAS(2)ATAN

Güya bu dünyaya geldin, gelmedin,
Kül yığarsın dâim işin, nas atan.
Şeriat yolundan haber almadın,
Kalır cehennem içre leşin, nas atan.

Tömbeki deyip her işine acele edersin,
Biraz ovup üç miskalden tartarsın,
Bir sümkürüp yanı başına sürtersin,
Haram olur üstün başın, nas atan.

1 " Mahtumkulu, gerçi dünya münafıktır" şekli de vardır.

2 Nas: Kül, afyon, yağ ve buna benzer şeyleri karıp, karıştırıp, keyf için dilin altına atılan görünüşü mavi renkli madde.

Namaza duranda, üstüne akar,
Anın için mün yıl dovzahda yakar,
"Veyl" diygen çayda tütünün çıkar,
Kabul bolmaz gözde yaşın nas atan.

Yağşı-yaman eden işin-"hak eder",
Nas atanlar galampurun çak eder,
Akar durar, üsti-başın poh eder,
Senden gaçar deni-duşun, nas atan.

Gözünü yaşardıp, mehrin gandırar,
Gelse humar, imanını y ndırar,
Tağam iysen, tabağımı doldurur,
Murdar bolar için aşın, nas atan.

Her adamı görsen, gizlep gaçar sen,
Burnundan dem gelmez: ağziin açar sen,
Keypi gelse, oğul-gızdan geçer sen,
Hayran bolar oba-gonşın, nas atan.

Kırkına baranda, beynine çıkar,
Bu şirin canını dovzahda yakar,
Çakcanı ot eylep, burnuna dıkar,
Zehminden döküler dişin, nas atan.

Magtungulu, ölerden son bilerler,
Cınaza okamay, burnun dilerler,
Sakar diygen caya seni salarlar,
Nara d^ner için-daşın, nas atan.

GOLDA BARI BOLMASA

Zamana beyledir-, göze ilmezler,
Her yiğidin golda barı bolmasa.
Yüz tümenlik sözün saya almazlar,
Her kişinin ıktıbarı bolmasa.

Ten bir dar kapasdır, can bir vağşıdır,
Tile gelen sözler könül nağşıdır,
Otlı, suvlu tamuğ andan yağşıdır,
Her yuvurdın bir bazarı bolmasa.

Beğzadalar galdı çopan tehrine,
Ten kaçan döz getir yılan zehrine,
Bibat bolup, döner Lutun şehrine,
Her ülkenin hâkim eri bolmasa.

Dünyede anlagdan anlamaz kendir,
Bilmez bir beladır, bilenler candır,
Ol yiğitler adam tilli hayvandır,
Söz anmasa hem ikrarı bolmasa.

Namaza durunca üstüne akar,
Bu yüzden bin yıl cehennemde yakar,
"Vay" dediğin yerde dumanın çıkar,
Kabul olmaz gözde yaşın, nas atan.

Yağşı yaman ettiğin işin "hak ede ",
Nas atanlar kaşığını çak eder¹,
Akar durur, üstün başın bok eder,
Senden kaçır yoldaşların, nas atan.

Gözünü yaşartıp, mihrin kandırır,
Gelse sarhoşluk, imânını yandırır,
Yemek desen, tabağına doldurur,
Mundar olur içtiğin aşın, nas atan.

Her kimi görsen, gizlenip kaçarsın,
Burundan nefes gelmez, ağzın açarsın,
Keyfin gelse, oğul kızdan geçersin,
Hayran olur oba komşun, nas atan.

Kırkına varınca, beynine çıkar,
Bu şirin canın cehennemde yakar,
Afyonu ot yapıp burnuna çeker,
Derdinden dökülür dişin, nas atan.

Mahtumkulu, öldükten sonra bilirler,
Namazın kılmadan burnun dilerler,
Cehennem denen yere seni salarlar,
Ateşe döner için dışın, nas atan.

ELDE VARI OLMAZSA

Zamane böyledir, göze görünmezler,
Her yiğidin elde varı olmazsa.
Yüz binlerce sözünü dinlemezler,
Her kişinin itibarı olmazsa.

Ten bir dar kafestir, can bir vahşidir,
Dile gelen sözler gönül nakşıdır,
Odlu, sulu cehennem daha vahşidir,
Her yoğurdun bir pazarı olmazsa.

Beyzadeler kaldı çoban işine,
Ten nasıl dayanır yılan zehrine,
Mahvolarak, döner Lût'un şehrine,
Her ülkenin hâkim eri olmazsa.

Dünyada bilmeyen bilenden çoktur,
Bilmez bir belâdır, bilenler candır,
O yiğitler adem dilli hayvandır,
Söz anmasa da ikrarı olmazsa.

1 Çak et -: iki iş arasındaki mesafe veya zamanı anlatır.

Yiğide yoksulluk yaman beladır,
Sözünü den-duşdan gayra saladır,
Yaman kılık dostu düşman kıladır,
Gurup galsm il derkarı bolmasa.

Hak her kime bir yağşı yar bermendir,
Sözi ahdır içi dolu armandır,
Yüz yaşasa, beş gün ömür sürmendir,
Her kimin mmasıp yarı bolmasa.

Magtımğulı, haka tabşır özüfni,
Her namarda sarartmağın yüzünni,
Terhosım bar terk etgil bu sözünni,
Nege gerek hırıdarı bolmasa.

MUNDA ÇİLİMKEŞ

Hak sana söz diyemez yalan cahanda,
Edever bilen munda, çilimkeş!
Terezi gurulan heyhat gününde,
Cavabın nemedir anda, çilimkeş!

Cepalar, hasretler gören şum serin.
Eşek dek annırıp, daralar yerin,
Ağzından geledir düytli gan, irin,
Bir nişana budur sende, çilimkeş,

Melekler meydanda tutup eğlerler,
Tamug ortasında eltip bağlarlar,
Sinaların cıgır-cıgır dağlarlar,
Köp galar sen gara günde, çilimkeş!

Pul-sırat üstünde oklarlar seni,
Zulmata salarlar, beklerler seni.
Zincir, künde bilen saklarlar seni,
Azapta, hasretde-kende, çilimkeş!

Endamından avı-zehir dökerler,
Süveginni boğum-boğum sökerler,
Buğra misal möyler çıkıp çakarlar,
Zehri çıkmaz, galar canda, çilimkeş!

Her kimse panıda döndü yamana,
Ol yerde dat eder, gelir amana,
Namazın terk eden, gıbat-zıbana,
Yoldaş olar yovuz günde çilimkeş!

Magtımğulı, dovzah sarı başlarlar,
Yılanlar övrülip gelip, dişlerler,
Elterler, cehennem içre taşlarlar,
Örtenip, ah urar anda çilimkeş!

Yiğide yoksulluk yaman belâdır.
Sözünü yoldaştan gayra saladır.
Yaman kılık dostu düşman kıladır,
Kuru(yu)p kalsın il gerekli olmazsa.

Hak herkese bir iyi yâr vermemiştir,
Sözü âhtır, içi dolu arzudur,
Yüzyıl yaşasa, beş gün ömür sürmemiştir,
Her kimin münasip yâri olmazsa.

Mahtumkulu, Hakk'a emânet et özün,
Her nâmerde sakın eğme sen başın,
Dileğim var, terk etsen sen bu sözünni,
Neye gerek isteklisi olmazsa.

BUNDA ÇİLİMKEŞ¹

Hak sana söz demez yalan cihanda,
Ediver bildiğin bunda çilimkeş,
Terazi kurulan heyhat gününde,
Cevabın nasıldır orda, çilimkeş.

Cefâ, hasret görür uğursuz başın,
Eşek deyip anırıp, daralır yerin,
Ağzından gelmektedir isli kan, irin,
Bir nişane budur sende, çilimkeş.

Melekler meydanda tutup eylerler,
Cehennem içine atıp bağlarlar,
Sinelerin yolak yolak dağlarlar,
Çok kalırsın kara günde, çilimkeş.

Pul sırat üstünde oklarlar seni,
Zulmete salarlar beklerler seni,
Zincir, künde² ile bağlarlar seni,
Azapta, hasrette, kânda, çilimkeş.

Endamından ağı, zehir dökerler,
Kemiğini boğum boğum sökerler,
Deve dek böcekler çıkıp sokarlar,
Zehir çıkmaz, kalır canda, çilimkeş.

Her kimse fânide döndü yamana,
Orada imdat ister, gelir âmâna,
Namazın terk eden, gıybetti dile,
Yoldaş olur bu zor günde, çilimkeş.

Mahtumkulu, cehenneme doğru başlarlar,
Yılanlar çevrilip gelip dişlerler,
Koyarlar cehennem içre taşlarlar,
Yanarak âh eder orda, çilimkeş.

1 Çilimkeş : Tütün vs. içen kişi; sigara tiryakisi.

2 Künde : Suçlunun ayaklarına geçirilen tomruk.

İÇEN YALIDIR

Yaman yağşa yoldaş bolsa,
Avulık içen yalıdır.
Ayrılabilse, avusu
İçinden öçen yalıdır.

Adam vehm etmez rişinden,
Gorkar yatanda düşündenden,
Eyyama baksam, işinden
Bu köftlüm geçen yalıdır.

Bedasıl ikbali yörmek,
Öysüz eline mal girmek,
Akmağa sırfımı bermek-
Öz aybın açan yalıdır.

Ötdi ömrün, dünye seylin,
Hak yoluna bağla bilin,
Ağzı ala bolan ilin.
Dövleti kaçan yalıdır.

Yetip-afup gövrende gizlen,
Akıldır-iş sonun gözlen.
Gepin tapıp, yağşı sözlən
Yisli dür saçan yalıdır.

Erden gitse ıgtıbarlar,
Sovar ondan dost-u yarlar,
Hünerli, ikballı erler,
Mal-u pul övcen yalıdır.

Mağtımğulı, illatlı göz,
Haraba döner degse duz,
Merekede bir caysız söz,
Çermenip. yalıdır.

ATA MENZER

Oba daşındaki depe
Eyerlenen ata mefizer.
Akılsız erler zer bilen
Yazılan bet hata mefizer.

Bu dünya bir düypsüz derya,
Gark eder bolma biperva,
Mağrur bolma panı dünya,
Gezekli nobata mefizer.

Gardaşsıza kuvvat yokdur,
Oğulsıza dövlet yokdur,
Ayalsıza aşret yokdur, Hoş
günü hasrata mefizer.

İÇMİŞ GİBİDİR

Kötü iyiye yoldaş olsa,
Ağrıyı içmiş gibidir.
Ayrılabilse ağısı, İçinden
sönmüş gibidir.

Adam vehmetmez yarasından,
Korkar yatınca düşündenden,
Eyyama baksam, işinden,
Bu gönüm geçmiş gibidir.

Kötü ikbâli yürümek,
Evsiz eline mal girmek,
Ahmağa sırrını vermek,
Öz aybın açmış gibidir.

Geçti ömrün, dünyâ seylin,
Hak yoluna bağla belin,
Ağzı bir olmayan ilin,
Devleti kaçmış gibidir.

Yetip bilip bedende gizleyen,
Akıldır işin sonun bekleyen,
Sözün bulup, güzel söyleyen,
Misli, inci saçmış gibidir.

Erden gitse itibârlar,
Soğur ondan dost u yârlar,
Hünerli ikbâlli erler,
Mal, para artırmış gibidir.

Mahtumkulu, illetli göz,
Haraba döner değse tuz,
Cemâatte bir yersiz söz,
Çekiştirip gibidir.

ATA BENZER

Oba dışındaki tepe,
Eğerlenen ata benzer,
Akılsız erler altın ile,
Yazılan bed hata benzer.

Bu dünyâ bir dipsiz derya,
Gark eder, olma bi - perva,
Mağrur olma, fâni dünyâ,
Sıralı nöbete benzer.

Kardeşsizede kuvvet yoktur,
Oğulsuza devlet yoktur,
Hanımsıza işret yoktur,
Hoş günü hasrete benzer.

Bir kimse yolukdı desti şeraplı,
Yelden cay namazlı, suvdan mehraplı,
Eğni ak redah, yaşıl nıkaplı,
Uğraşdı bir acap er bizim sarı.

Yoldaş bolup, bile yördüm bir meydan,
Meydan içre dolup oturmuş merdan,
Bir eyvan üstünde çırlap dört yerden,
Diydiler: "Golufını ber bizim sarı".

"Pıragı!" diyp çağırıldılar, eltdiler,
"Kandadıfı?" diyp, gulağımndan tutdular,
İstihansm altmış para etdiler,
Diydiler: "Mert bolsan, dur bizim sarı".

Magtımğulı, beş gün aşret sürmeğe,
Cay imesdir eğlenmeğe, durmağa,
Kararım yok oturmağa, turmağa,
Ağzın açıp durmuş yer bizim sarı.

BADI-SABANI GÖRSEM

Dehistanıfı bayırında,
Badı -sabani görsem.
Bahaveddin Mirkulal,
Zenfiı babanı görsem.

Nagleyin arşa teçdir,
Adı âleme paçdır,
İki cahan meteçdir,
Arap zıbanı görsem.

Gelen geçer çaşt edip,
Eğlenmez güzeşt edip,
Könül aydar keşt edip,
Âlem-cahanı görsem.

Hızır kimin çöllerde,
İlyas kimin köllerde,
Kovuş kimin dağlarda,
Yağşı-yamanı görsem.

Yokarda Hindistanı,
Arkada Türküstanı,
Övlüyeler ummanı,
Ol Rumıstanı görsem.

Can deli, cahan şeyda,
Munda hiç yokdur peyda,
Yedi dağ, yedi derya,-
Deli dünyeni görsem.

Bir kimse rast geldi, eli şaraplı,
Yelden namazgâhlı, sudan mihraplı,
Eğni ak giyimli, yeşil nıkaplı,
Uğradı bir garip er bize doğru.

Yoldaş olup, birlikte gittim bir meydan,
Meydan içre dolup oturmuş mertler,
Bir eyvan üstünde ağlar dört yerden,
Dediler: "Elini ver bize doğru."

"Fırâkî!" deyip çağırıldılar, ulaştılar,
"Nerdeydin?" deyip kulağımndan tuttular,
Kemiklerim altmış parça ettiler,
Dediler: "Mert isen, kalk bize doğru."

Mahtumkulu, beş gün işret sürmeğe,
Yeri değıldir, eğlenmeğe, durmağa,
Kararım yok, oturmağa kalkmağa,
Ağzın açıp durmuş yer bize doğru.

BÂD-I SABÂYI GÖRSEM

Dehistan'ın bayırında,
Bâd-ı sabâyı görsem,
Bahâeddin, Mirkulal,
Zengi Baba'yı görsem.

Nâlesi arşa taçtır, Adı
ilde revaçtır, İki cihan
muhtaçtır, Arap zebani
görsem.

Gelen geçer çaşt edip,¹
Eğlenmez dolaşıp dönüp,
Gönül der dolanıp gezip,
Alem cihanı görsem.

Hızır gibi çöllerde,
İlyâs gibi göllerde,
Kavuş gibi dağlarda,
Yahşi yamanı görsem.

Yukarda Hindistan'ı,
Arkada Türkistan'ı,
Evlilyalar ummanı,
O Rumistân'ı görsem.

Can deli, cihan şeydâ,
Bundan hiç yoktur fayda,
Yedi dağ, yedi derya,
Deli dünyayı görsem.

1 Çaşt et-: Türkmenler arasında cenazelerin öğle namazından önce veya sonra kaldırılışıyla ilgili olan âdet anlatılıyor.

Magtımğulı hoş bolsa,
Aksa didem, yaş bolsa,
İmanım yoldaş bolsa,
Barsam, Kâbeni görsem.

UÇDUM, YARANLAR

Bir cumğa gicesi gördüm düşümde,
Bar urup, göklere uçdum, yaranlar.
Pervaz eylep, seyran etdim dünyeni,
Bir abadan caya düşdüm, yaranlar.

Kehkeşana çıkıp dürli semerler,
Müii dürli mi veler, horram seçerler,
Narinci, turuncı, leymun, almalar,
Bir abadan bağa düşdüm, yaranlar.

Açılmışdır anda renbe-ren güller,
Şurış-u efganda şeyda bilbiller,
Mermerden hovuzlu, kövser dek suvlar,
Tahayyır eyleyip, çaşdım, yaranlar.

Ol gara bağlıkda gördüm bir çemen,
Acayip meclisin gördüm encümen,
Dövre girip gördüm, oturmuş çilten,
Salam berip, golün güçdüm, yaranlar.

Hemme avaz eylep, "Aleyk!" aydılar,
İşarat eyleyip: "Ötgül" diydiler.
Dövre gurap, cama serap guydular,
Mana yetgeç, golüm açdım, yaranlar.

Bilmedim, köpmi ya mana az berdi,
Özge elem, başga bir avaz berdi,
İşk aldı köfilümü, tile söz berdi,
Ayakdan-ayağa düşdüm, yaranlar.

Magtımğulı, huşyar oldum, oyandım,
Oyandım, örtendim, tutaşdım yandım,
Magnı hazarında hayyata döndüm,
Şirin gazal donun biçdim, yaranlar.

BAŞI GEREKDİR

Sıpah bolup, ata çıkan, her erden
Aklı kenden kesen başı gerekdir.
Bir musulman gaçsa iki kepirden,
Kellesine sansar daşı gerekdir.

Mert oldur ki, bolsa kefilı rehimli,
Gövresi gin gerek, özi pehimli,
Gin yerde garga dey bolsun vehimli,
Yerinde hüneri, işi gerekdir.

Mahtumkulu hoş olsa,
Aksa dîdem, yaş olsa,
İmânım yoldaş olsa,
Varsam, Kabe'yi görsem.

UÇTUM YÂRENLER

Bir cuma gicesi gördüm düşümde,
Kanat vurup göklere uçtum, yârenler,
Kanat çırpıp seyran ettim dünyayı,
Bir şen, mâmur yere düştüm, yârenler.

Kehkeşana çıkmış türlü zenginlikler,
Bin türlü meyveler, güzel ağaçlar,
Narinci, turuncu, limon, elmalar,
Bir şen, mâmur bağa düştüm, yârenler.

Açılmıştır orda rengârenk güller,
Kavga ve efgânda, şeyda bülbüller,
Mermerden havuzlu, kevser dek sular,
Hayran olup (buna) şaşım, yârenler.

O kara bağlıkta gördüm bir çemen,
Acayip meclisin gördüm encümen,
İçre girip gördüm oturmuş kırklar,
Selâm verip elin sıktım, yârenler.

Bir ağızdan hepsi "Buyur!" dediler,
İşaret eyleyip "gel geç!" dediler,
Çevrelenip cama şarap koydular,
Bana gelince, elim açtım, yârenler.

Bilmedim çok mu ya bana az verdi,
Başka âlem, başka bir âvâz verdi,
Aşk aldı gönlümü, dile söz verdi,
Ayaktan ayağa düştüm, yârenler.

Mahtumkulu, bilge oldum, uyandım,
Uyandım, piştım, tutuştım, yandım,
Mânâ pazarında hayyata döndüm,
Şirin gazel donun biçtim, yârenler.

BAŞI GEREKİR

Sipâh olup, ata çıkan, her yerden,
Aklı fazladan kesen başı gerekir,
Bir müslüman kaçsa iki kâfirden,
Kellesine sansar taş gerekir.

Mert odur ki, olsa gönlü rahimli,
Gövde iri gerek, özü fehimli,
Düzlükte karga dek olsun vehimli,
Yerinde hüneri, işi gerekir.

Magtımğulı, niçik geçse ruzugâr,
Haka şükr et, barma, namarda, zinhar,
Yok dövletden yeğdir, bolsa bir hüner,
Müfi hünerden zerre dövlet yağşıdır!

YELDİM TUT

Dünye görmey, tutgun galsa 4 bir künçde,
Bada pay dek yer yüzüne yeldim tut!
Çınma-Çında, Rumda, Hindde, Habeşde
Bolan-bolmuş hünerleri bildim tut!

Aç hem bolsan, barma ile dileğe, Diy:
"Köşkte men, başım barmış peleşe",
Çölde galsan hiç tapmayan köleşe,
Erem bağı içre saya boldum(l) tut!

Aş görende, özün atma tullanıp,
Gerçe aç hem bolsan, halka bellenip,
Zer döküben, çın gullarnı goldanıp,
Tiz hem ölsen, Nuh yaşına geldim tut!

Metecliğin hakdan özge bilmese,
Ol ruzugâr besdir, açdan ölmese,
Hindi kimin eğin-örtin bolmasa,
Patışalık puşuş çigne saldim tut!

Suva, yele hökmi geçen Süleyman,
Bak, olardan ne gam galdı, ne nişan,
Teşne galip, caym bolsa çölüstan,
Derya içre men İsgender boldum tut!

Yoldaş bolsan dile düşmez mur bile,
Ferş tapmayın, bile yatsan mar bile,
Yıgrim altı keret, yüz mün er bile,
Karun hazmasm gola aldım tut!

Magtımğulı, çekseft ceba, cebir, bil-
Hudaga hoş gelir, şükür-sabır bil,
Gılça cana gizil teni gabır bil, Gizil
tilin sözler eken, öldüm tut!

DUZ HEM BOLMASA

Togsan dürli tağam bolsa gaşında,
Ne lezzet içinde duz hem bolmasa-
Ne biler sen ne iş bardır başında,
Müşgül işdir başda göz hem bolmasa.

Ayak bar yörmeğe, el bar almağa,
Kanı bende, sağlık şükürün kılmağa,
Gulak bardır eşitgenin bilmeğe,
Kim düzeder tilde söz hem bolmasa.

Mahtumkulu, nasıl geçerse zaman,
Hakk'a şükret, varına, nâmerde, aman,
Yok devletten yeğdir, olsa bir hüner,
Bin hünerden zerre devlet iyidir.

KOŞTUM TUT

Dünyayı görmeden, garip kalsan bir köşede.
Aceleyle yeryüzüne koştum tut!
Çin, Maçın'de, Rum'da, Hint'te, Habeş'te,
Olan olmuş hünerleri bildim tut.

Aç da olsan, varma ele dileğe, De:"
Köşkteyim, başım varmış feleşe",
Çölde kalsan hiç bulmadan bir gölge,
İrem bağı içre gölge buldum¹ tut!

Aş görünce atlama muhtaç olup,
Gerçi aç da olsan, halka bellenip,
Altın döküp, gerçek kulları kollayıp,
Tez de ölsen, Nuh yaşma geldim tut!

Muhtaçlığın Hak'tan başka(sı) bilmese,
O zaman besdir, açlıktan ölmese,
Hindi gibi omuz örtün olmasa,
Padişahlık kaftanın çigne saldim tut!

Suya, yele hükmü geçen Süleyman,
Bak, onlardan ne nâm kaldı, ne nişan,
Susuz kalıp, yerin olsa çölistân,
Derya içre ben İskender oldum tut!

Yoldaş olsan dile düşmez karıncayla,
Yer bulmayıp, beraber yatsan yılanla,
Yirmi altı kere yüz bin er ile, Harun
hazinesin ele aldım tut!

Mahtumkulu, çeksen cefâ, zorluk, bil,
Hüdâya hoş gelir, şükür sabır bil,
Kıl kadar cana kızıl teni kabir bil,
Kızıl dilin söyler iken, öldüm tut!

TUZ DA OLMASA

Doksan türlü yemek olsa önünde,
Ne lezzet içinde tuz da olmasa ?
Ne bilirsin ne iş vardır başında,
Müşkül iştir başta göz de olmasa.

Ayak var yürümeğe, el var atmağa,
Hani bende, sağlık şükürün kılmağa,
Kulak vardır işittiğini bilmeğe,
Kim düzeltir dilde söz de olmasa.

1 Buradaki" olmak" kelimesi" bulmak" manâsıdadur.

Yok yerden can berip, yetirdi nam,
Könül bostanında biter imanı,
Adın bende bolsa, eyeni tanı,
Gelip, sana yüzbe-yüz hem bolmasa.

Kısmatın hak bilen rızkın azlamaz,
Söz bilenler bilen sözün gizlemez,
Könül coşa gelmez, til hem sözlemez.
Her yürekde işkdan köz hem bolmasa.

Yıldan yıla pisat artar eyyama,
Hakin özi getirmese encama,
Dünye sözi meîzler duzsuz tağama,
Söz içinde gelin-gız hem bolmasa.

Yum gözünü, gısıp gezgin dişinni,
Yaza yetsen, unutmagin gişinni,
Tövckgel et, tanra tabşır işinni,
Sabır bilen biter tiz hem bolmasa!

Magtımguh, hıyal düşüp özüme,
Köp tomaşa gelir, geçer gözüme,
Eşidenler, ayp eylemen sözüme,
İller kimin sözüm uz hem bolmasa!

PAŞ EDER SENİ

İçki sırrın aytma zer bir namarda,
Sırrın ile yayıp, paş eder seni!
Oğrı-kezzap bilen obadaş bolma,
Malından ayırıp, aç eder seni!

Sam-sam adam bilen oturma, turma,
Zinhar, namart bilen sen sohbet gurma,
Gadırdan dostundan yüzün övürme,
Barsan, depesine taç eder seni!

Bir goç yiğit nezenine yar bolsa,
Cemalim bir görmeğe zar bolsa,
Aralıkda bir şum rakip bar bolsa,
Yagşı dostun bilen öç eder seni!

Sopular yanılıp aytmaz senanı,
Seher tursan, geçgey barca güneni,
Aytmaver gıbat söz, etme zinanı,
Dovzahın oduna duş eder seni!

Magtımguh, ile yaydın nesihat,
Zinhar, yaman bilen bolmagın ülpet,
Huda berse sagadath bir perzeht,
Garrıgan çağında yaş eder seni!

Yok yere can verip, yetirdi nâm,
Gönül bostanında biter imânı,
Adın köle ise, sahibin tanı,
Gelip sana yüz yüz de olmasa.

Kısmetin hak bilen rızkın az demez,
Söz bilenler bildik sözün gizlemez,
Gönül coşa gelmez, dil de söylemez,
Her yürekte aşktan köz de olmasa.

Yıldan yıla fesat katar eyyama,
Hakkın özü getirmese encama,
Dünyâ sözü benzer tuzsuz taama,
Söz içinde gelin, kız da olmasa.

Yum gözünü, sıkıp gez sen dişini,
Yaza yetsen, unutma sen kışını,
Tevekkül et, Tanrıya ısmarla işini,
Sabır ile biter, tez de olmasa.

Mahtumkulu, hayâli düşüp özüme,
Çok temâşâ gelir geçer gözüme,
İşitenler, ayıp demeyin sözüme,
Eller gibi sözüm güzel de olmasa.

FAŞ EDER SENİ

İçteki sırrın deme her bir nâmerde,
Sırrın ele yayıp fâş eder seni,
Hırsız, yalancıyla obadaş olma,
Malından ayırıp aç eder seni.

Geveze insanla oturma, kalkma,
Sakın nâmert ile sen sohbet kurma,
Kadırdan, dostundan yüzün çevirme,
Varsan, tepesine taç eder seni.

Bir kaç yiğit nazenine yâr olsa,
Cemâlini bir görmeğe zâr olsa,
Bazen de uğursuz rakip var olsa,
İyi dostun ile öç eder seni.

Sofular yanılıp söylemez senayı,
Sabah kalksan geçer bütün günâhı,
Söyleme gıybet söz, etme zinayı,
Cehennem ateşine düşürür seni.

Mahtumkulu, ele yaydın nasihat,
Sakın kötü ile etme hâ ülfet,
Hüdâ verse saâdetli bir evlât,
Yaşlılık çağında genç eder seni.

GÖZE MIHMANDIR

Gara daşdan gara gılı saylan göz,
Çönneler görecifi, göze mihmandır,
Gelen aş diyip gelmez, turşu tmağü yüz,
Nana meteç deldir, söze mihmandır.

Ağırdır hennamlar, uzakdır yollar,
Soraşsa yiğitler, sözleşse tiller,
Baharda açılan refibe-ren güller,
Bir pasıl açılar - yaza mihmandır.

Ne azım hünerler, ne sırlı işler, Ne
hovalı bağlar, belent ağaclar, Altmış
elvan, yetmiş dürli iymişler, Ağaçdan
ayrılar, güyze mihmandır.

Yiğidin bolmasa yarağı, atı, Şonı
belli bilin, yokdur gayratı,
Gocaldıkça, gider sünnün kuvvatı,
Yiğitliğin zori dıza mihmandır.

Bu dünyede yüzüne gülüm-gülümdür,
Pişesi cepadır, cebr-u zulumdur,
Herniçe yaşasafı, ahır ölümdür,
Eziz canlar tende bize mihmandır.

Haki yada salsan, hakdan gorkıfia,
Şeytan ara düşer, goymaz erkine
Guba cuvan, guvanmagil görküne,
Gocalar sen, görkün yüze mihmandır.

Magtımguh, övüt bardır sözümde,
Ölüm yadımdadır, gorkı gözümde,
Her nice yaşasan yerin yüzünde,
Adam oğlu beş gün duza mihmandır.

AR BİLE

Dimağı demirden talançı dünye, İşin
yokdur namıs bile, ar bile. Cevri-
cepası köp, yalancı dünye, Goymaz
sen gezmeye yarı-yar bile.

Muhabbet övcünden yar bir gel diyse,
Matlabmnı ıstap, menden al diyse, Bir
gün durdun, bir gice hem gal diyse,
Gadam goysam ayak yerne ser bile.

Ösdükçe öve eder dünyenin yeli,
Kast etse, gurudar deryayı-Nili,
Bir günde esredip mest eder dili,
Bir günde nist eyler peşe per bile.

GÖZE MİSAFİRDİR

Kara taştan kara kılı seçen göz,
Feri giden gözbebek, göze misafirdir.
Gelen aş deyip gelmez, ekşitme yüz,
Ekmeğe muhtaç değil, söze misafirdir.

Ağırdır menziller, uzaktır yollar,
Soruşsa yiğitler,söyleşse diller,
Baharda açılan rengârenk güller,
Bir fasıl açılır yaza misafirdir.

Ne az"m hünerler, ne sırlı işler,
Ne havalı bağlar, bülent ağaclar,
Altmış çeşit,yetmiş türlü yemişler,
Ağaçtan ayrılır, güze misafirdir.

Yiğidin olmasa silahı, atı,
Şunu iyi bilin yoktur gayreti,
Kocaldıkça, gider vücut kuvveti,
Yiğitliğin gücü, dize misafirdir.

Bu dünyâ yüzüne gülüm gülümdü
Hüneri cefâdır, cevri ü zulümdür,
Ne kadar yaşasan sonu ölümdür,
Aziz canlar tende, bize misafirdir.

Hakkı yâda salsan, Hak'tan korkuna,
Şeytan işe girer, koymaz erkine,
Delikanlı güvenme sen görküne,
Yaşlanırsın, görkün yüze misafirdir.

Mahtumkulu, öğüt vardır sözümde,¹
Ölüm yadımdadır, korku gözümde,
Ne kadar yaşasan yerin yüzünde,
Ademoğlu beş gün tuza misafirdir.

AR İLE

Tırnağı demirden talancı dünyâ,
İşin yoktur, namus ile, ar ile,
Cevri ü cefâsı çok, yalancı dünyâ,
Koymazsın gezmeye yârî yâr ile.

Muhabbet dağından yâr bir gel dese,
Muradın isteyip, benden al dese,
Bir gün durdun, bir gece de kal dese,
Kadem koysam ayak yerine baş ile.

Estikçe hep eser dünyânın yeli,
Kast etse, kurutur derya - yi Nü'i,
Bir günde sarhoş edip, mest eder fili,
Bir günde yok eder,sinek kanat ile.

1 "Mahtumkulu söyler, iller, özüm de." Şekil de vardır.

Zeminin üstüne dağlar çöker sen,
Tomoşager bolup, kese çıkar sen,
Her nerseni bir vech ile yıkar sen,
Cülgeni sil sile, dağı gar bile.

Telmurıp, dat etsen, gulak tutmaz sen,
Yığlap, yaş dökene rehim etmez sen,
Can matağın alsan, gaydıp satmaz sen,
Yene dönüp almak bolmaz zer bile.

Leyli için ne cebr etdiî Mecnuna,
Zalim, insap eyle bu nehak huna,
Günde kırk at bezep berdiî Karuna,
İsa mıdar berdin yeke har bile.

Magtımguh aydar, işin talandır,
Bu nobat çohlardan geçip gelendir,
İğtbarın yokdur, sözün yalandır, Dost
goymadın, yegsan etdin yer bile.

YAT YAGŞI

Hoş gününde hoştaplaşıp gezmeğe,
Barışmağa, gelişmeğe yat yağşı.
Gamlı günün, galmagalın üstünde
Gardaş yağşı, doğan yağşı, zat yağşı.

Halal işle, ahiretde vehmin bar,
Pakın mcıtma, könül rehmin bar,
Aşık aydar, azda-köpde pehmin bar,
Akıl bolsan, söze gulak tut yağşı.

Yürek dayancıdır oğul züryatı,
Şirin mahbup erer sünnün kuvvatı,
Yiğidin dünyede üçdür miradı;
Mahbur yağşı, yarag yağşı, at yağşı.

Mollalar ahiret sözün söylerler,
Münkür olma, gerçek işdir, eylerler,
Kim bilir ki, ahiretde neyleler,
İyip, içip, münüp, guçup öt yağşı.

Tanrı gin eylese bende könlünü,
Rızk ağzına girer tutsan elini,
Dövlet güzer etse, tapar yolunu,-
Geler bolsa, gider bolsa, yat yağşı.

Nep almayan kişi sözden, övütten,
Enaylığı bolmaz gun sövütten,
Den-duş bilmez, manı anmaz yiğitden,
Ağılında ıssı beren it yağşı.

Zeminin üstünde dağlar yaparsın,
Seyirci olup, kesip çıkarsın,
Her şeyi de bir sebeple yıkarsın,
Dereyi sel ile, dağı kar ile.

Korkarak imdat desen, kulak aşmazsın,
Ağlayıp yaş dökene merhamet etmezsin,
Can malını alsan, dönüp satmazsın,
Yine dönüp almak olmaz altm ile.

Leylâ için ne cebr ettin Mecnûn'a,
Zâlim insaf eyle bu haksız kana,
Günde kırk at bezeyip verdin Karun'a,
İsa'ya sabır verdin bir tek hâr¹ ile,

Mahtumkulu söyler, işin talandır,
Bu nöbet çoklardan geçip gelendir,
İtbarın yoktur, sözün yalandır, Dost
koymadın, yeksan ettin yer ile.

YAD YAHŞI

Hoş gününde mülâyimleşip gezmeğe,
Yarışmağa, gelişmeğe yad yahşı.
Gamlı günün, kavgaların üstünde,
Kardaş yahşı, kardeş yahşı, zad yahşı.

Helâl işle, âhiretten vehmin var,
Fakiri incitme, gönül rahmin var,
Âşık söyler, azda çokta fehmin var,
Âkil isen, söze kulak ver yahşı.

Yürek dayancıdır oğul zürriyeti,
Şirin sevgilidir beden kuvveti,
Yiğidin dünyâda üçtür muradı,
Bir yâr yahşı, silah yahşı, at yahşı.

Mollalar âhiret sözün söylerler,
İnkâr etme, gerçek işdir, eylerler,
Kim bilir ki, âhirette n'eylerler,;
Yiyip, içip, binip, sarıp geç yahşı.

Tanrı bol eylese kulun gönlünü,
Rızk ağzına girer tutsan elini,
Devlet olur dese, bulur yolunu,
Gelir ise, gider ise, yad yahşı.

Ders almayan kişi sözden, öğütten,
Bir farkı da olmaz kuru söğütten,
Eş dost bilmez, mânâ anlamaz yiğitten,
Ağılında faydalı bir it yahşı.

1 Hâr: diken (burada iğne mânâsında.)

Mağtımğulı, dostdan sırrın gizleme,
Bivepadır nâmeheremi gözleme,
Ümsüm otur, halk içinde söyleme,
Sözler bolsan, söz aslına yet yağşı!

CEM BOLUP

Çalındıkça, çahan çırcığı artar,
Kaçan könül karar tapar cem bolup?!
Ahiret işin gör, mundan baş gutar,
Dünyeni kim tutdı? - Öter gum bolup.

Dırnak bilen dağlar delen Benican,
Suva, yele hökmi geçen Süleyman,
Kanı ol İsgender, Rüstem pelivan,
Sen dünyeni tutacak sen kim bolup?

Bu nurbatsız dövrânından - dat günün,
Eğlenci yok, bökdeni yok - bat günün,
Oğlanlıkda, yiğitlikde - şat günün,
Garrılıkda gaydıp basar gam bolup.

Mağlum işdir - gaydacaktır gelenler,
Barır yerin işin gördi bilenler,
Gaygısız gezenler, gapıl bolanlar
, Va-hasrat-a boş gitdiler kem bolup.

Tapabilsen hakikatın merdini,
Çşmine totuya kılğıl gerdini,
Gulzum dey günehin terin-derdini,
Çın toba gurudar ana em bolup.

Ovval özün ıhlâsını düzlegin,
Her köşeden niyaz okun gözleğin,
Bildiginçe, mıdam yağşı sözlegin,
Yağşı söz tapmasan otur sem bolup!

Mağtımğulı, alla adm zikr eyle,
Yamana sabr eyle, yağşa şükr eyle,
Görüstanı gör-de, otur, pikir eyle,
Men-men diyen erler yatır gum bolup!

COŞ GELSE

Dünyede nice iş bardır, yamandır,
Biri oldur, yersiz gahrı coş gelse,
Aşığa her günü ahırzamandır,
Yardan ırak düşüp, ara daş gelse.

Dostunu eğleme, nepden galmasın,
Düşmanın saklama, sırrın bilmesin,
Açda algın beğe bergin bolmasın,
İş müşgildir, anlamaza duş gelse.

Mahtumkulu, dosttan sırrın gizleme,
Vefasızdır, nâ - mahremi bekleme,
Sessiz otur, halk içinde söyleme,
Söyler isen, söz aslına yel yahşı.

CEM OLUP

Çalındıkça cihanın derdi artar.
Ne zaman gönül karar bulur cem olup.
Âhiret işin gör, bundan baş kurtar,
Dünyâyı kim tuttu ? Geçer kum olup.

Tırnak ile dağlar delen Benican¹,
Suya, yele hükmü geçen Süleyman,
Hani o İskender, Rüstem pehlivan,
Sen dünyâyı tutacaksın kim olup ?

Merhametsiz devrânından tat günün,
Eğlencesi, maniası yok, harca günün,
Oğlanlıkta, yiğitlikte şâd günün,
Yaşlılıkta dönüp çöker gam olup.

Malûm iştir, dönecektir gelenler,
Gidecek yerin işin gördü bilenler,
Kaygısız gezenler, gafil olanlar,
Vâh, eyvah ki, boş gittiler kem olup.

Bulabilsen hakikatın merdini,
Çşmine tutiyâ kıl sen gerdini,
Kızıldcniz gibi günahın derin derdini,
Hakik" tövbe kurutur, ona ilaç olup.

Evvel özün itilâsını düzle sen,
Her köşeden niyaz okun gezle² sen,
Bildigince dâim iyi söyle sen,
İyi söz bulmazsan, otur dilsiz olup.

Mahtumkulu, Allah adın zikreyle,
Yamana sabreyle, yahşa şükreyle,
Mezarlığı gör de otur, fikreyle,
Ben ben diyen erler yatmış kum olup.

CÛŞ GELMEK³

Dünyâda nice iş vardır yamandır,
Biri şudur, yersiz kahrı cûş gelse.
Âşığa her günü âhir zamandır,
Yârdan ırak düşüp araya taş gelse.

Dostunu eyleme, kârdan kalmasın,
Düşmanın saklama, sırrın bilmesin,
Açta algın, beyde vergin olmasın,
İş müşküldür, anlamaza rast gelse.

1. Benican :cinin oğlu, cinin akrabası. 2. gezle - : nişan al - 3. cûş gel - : coş - 4. baş git - : devletin başı ol -

Zemin seni heli-heli yutarmı,
Akıl munda beyle bigam yatarmı,
Hiç bir maşgaralık mundan ötermi,
Giden gun gitse, gelen boş gelse.

On gat öyüü bolsa demir galadan,
Acal tapar emir bolsa alladan,
Hakikat er yüz döndermez beladan,
Hak rızası bilen başa daş gelse.

Aşık men diyp, lap urarlar yalandan,
Bellisini aydar sorsan bilenden,
İl gözünçe yüz yıl tağat kılandan,
Yağsıdır bir seher gözden yaş gelse.

Baylar bağlap sahavatifi gapısın,
Köpelder tamugin möyün-apısın,
Görün bu eyyamın pirin, sopusın,
Dannamayın, tıkar otır aş gelse.

Magtımğulı, söyle aklın yetinçe,
Ahiretifi gazan bikâr yatınca,
Tamugdadır tâ dünyeden ötinçe,
Yaman hatifi yağşı ere duş gelse.

DİŞ GİTMEK

Tağam lezzetin bilmez,
Dahanından diş gitmek.
Anırsızı azdırır
Götin dövlet - baş gitmek.

Şeytan yolun bek eyler,
Gara yüzün ak eyler, Yüz
mün güne yok eyler,
Seher gözden yaş gitmek.

Peltesiz yağ çırağa, Işık
çalmağ gırağa, İlin salar
ayağa, Ayak galip, baş
gitmek.

Nice pise zar bolup,
Yatsaî yeg bimar bolup,
Hoşdur yağşa yar bolup,
Bir yamandan daş gitmek.

Ulaşmağa nlar gama,
Şükr etmezler bu deme,
Abıraydır adama,
Yağşı gelip, hoş gitmek.

Zemin seni zaman zaman yutar mı,
Akıl burda böyle gamsız yatar mı,
Hiçbir maskaralık bundan geçer mi,
Giden kuru gitse, gelen boş gelse.

On kat evin olsa demir kaleden,
Ecel bulur emir olsa Allah'tan,
Hakik" er, yüz çevirmez belâdan,
Hak rızası ile başa taş gelse.

Âşığım deyip laf atarlar yalandan,
Bellisini söyler sorsan bilenden,
El gözünce yüz yıl tâat kılandan,
Yahşidir bir seher gözden yaş gelse.

Zenginler bağlayıp sehâvetin kapısın,
Çoğaltır cehennemın böceğin, yılanın,
Görün bu eyyamın p"rin, sofusun,
Bakmadan tıknır durur aş gelse.

Mahtumkulu, söyle aklın yetince,
Âhiretin kazan, kârsız yatınca,
Cehennemliktir, dünyâdan göçünce,
Kötü hanım, iyi ere rast gelse.

DİŞ GİTMEK

Yemek lezzetin bilmez,
Ağızından diş gitmek.
Soysuzu da azdırır,
Ters devlete baş gitmek¹

Şeytan yolun berk eyler,
Kara yüzün ak eyler,
Yüz bin günah yok eyler,
Seher gözden yaş gitmek.

Fitilsiz yağ çırağa,
Işık salmaz kenara,
İlin salar ayağa,
Ayak kalıp, baş gitmek

Nice kötüye zâr olup,
Yatsan yeğ bîmâr² olup
Hoştur iyi yâr olup,
Bir kötüden dış gitmek.

Ulaşmayanlar gama,
Şükretmezler bu deme,
İtibârdır adama,
İyi gelip hoş gitmek.

1. baş git -: devletin başı ol -

2. Bîmâr : hasta.

Yaman dil-yol yitirir,
Yağsı-rahmet getirir,
Ere sangı arttırır, Kırktan
aşıp, yaş gitmek.

Pıragı, dünya düşür,
Düş görsen, düybi hiçdir,
Cananda yaman işdir,
Gırı gelip, boş gitmek.

HİCRAN KAYSISI, BİLMEDİM

Pelek mana gam badesin bereli,
Visal kaysı, hicran kaysı, bilmedim.
Hak işine ten bermişem, görelî,
Arzuv kaysı, arman kaysı, bilmedim.

Bende bolsan, gözle hakin rızasın,
Cebir eylese, çekevergil cezasın,
Acal atar bir gün tiri-kazasın,
Kiriş kaysı, keman kaysı, bilmedim.

Bir suratam, bakman, bu gün özüme,
Arif bolsan, gulak goygul sözüme,
Dünye düybi yok görünür gözüme,
Dövür kaysı, dövran kaysı, bilmedim.

Az ömrümü köp sövdaya satıp men,
Özüm bilmey, ol deryaya atıp men,
Ne ummandır, ne talabdır, batıp men,
Zemin kaysı, zaman kaysı, bilmedim.

Her kim girse ol talaba, ummana,
Başın alıp çıka bilmez bir yana,
Gadam goydum ol sehraya-meydana,
Can kaysıdır, cahan kaysı, bilmedim.

Men dünyeni asmandaki ren bildim,
Issı-ıssı asılışdım, sofî bildim,
İmdi anın barın-yoğun defî bildim,
Sud kaysıdır, ziyan kaysı, bilmedim.

Mağtımğulı, yolun öni, ardı bar,
Çeker yükün, her kişinin merdi bar,
Yüreğimde pınhan ışkın derdi bar,
Dert kaysıdır, derman kaysı, bilmedim.

Kötü dil yol yitirir,
İyi rahmet getirir,
Erde fikir arttırır,
Kırktan aşıp yaş gitmek.

Firâkî, dünyâ düşür,
Düş görsen, dibi hiçtir,
Cihanda yaman işdir,
Kuru gelip boş gitmek.

HİCRAN HANGİSİ, BİLMEDİM

Felek bana gam badesin vereli,
Visal hangi, hicran hangisi bilmedim.
Hak işine inanmışım, görelî,
Arzu hangi, murat hangisi bilmedim.

Bende isen, bekle Hakk'ın rızasın,
Cebreylese, çekiver sen cezasın,
Ecel atar bir gün tîr-i kazasın,
Kiriş hangi, keman hangisi bilmedim.

Bir suretim, bakman, bu gün özüme,
Arif isen, kulak ver sen sözüme,
Dünyâ dibi yok görünür gözüme,
Devir hangisi, devrân hangisi bilmedim.

Az ömrümü çok sevdaya satmışım,
Özüm bilmeden o deryaya atmışım,
Ne ummandır, ne taleptir, batmışım,
Zemin hangisi, zaman hangisi bilmedim.

Her kim girse o isteğe, ummana,
Başın alıp çıkamaz o bir yana,
Kadem koydum o sahraya, meydana,
Can hangisi, cihan hangisi bilmedim.

Ben dünyâyı âsmândaki renk bildim,
Sıkı sıkı yapıştım ben, son bildim
Şimdi onun varın yoğun denk bildim,
Fayda hangisi, ziyan hangisi bilmedim.

Mahtumkulu, yolun önü, ardı var,
Çeker yükün, her kişinin merdi var,
Yüreğimde gizli aşkın derdi var,
Dert hangisi, derman hangisi bilmedim.

ALDI GİTDİ

Bu dünyc bazıgârdır,
Bazasm çaldı gitdi.
Gümrah edip niceni,
Yoldaş diyip aldı gitdi.

Akıl, pikir et her haçan,
Yüz gonan bar, yüz göçen,
Tagtı asmandan uçan,
Süleyman öldi gitdi.

Ya, mürrevvetli şahım,
Umudım, kıblagâhim,
Munça yığnap İbrahim,
Nemeni aldı gitdi.

Ciğerin dağlay-dağlay,
Zünnarın bağlay-bağlay,
Niceler ağlay-ağlay,
Niceler güldi gitdi.

Niceler güle dönmüş,
Gül yanıp, küle dönmüş,
Niceler gile dönmüş,
Niceler soldı gitdi.

Galar sen görde bağlı,
Belli bir yurda bağlı,
Bihuda, adam oğlu,
Yığnanın galdı gitdi.

Akmaklık bilen özüm,
Bilmedim sözlen sözüm,
Magtımğulı diyip, gözüm,
Gan yaşa doldı gitdi.

ÇALDI GİTTİ

Bu dünyâ bir sahnedir,
Oyunun çaldı gitti,
Yol şaşırıp niceye,
Yoldaş deyip aldı gitti.

Akıl, fikr et her zaman,
Yüz konan var, yüz göçen,
Taht-ı asmandan uçan,
Süleyman öldü gitti.

Yâ, mürüvvetli şahım,
Umudum, kıblegâhim.
Bunca ağla(yı)p İbrahim,
Neyini aldı gitti.

Ciğerin dağlaya dağlaya,
Kuşağın bağlaya bağlaya,
Niceler ağlaya ağlaya,
Niceler de güldü gitti.

Niceler güle dönmüş,
Gül yanıp küle dönmüş,
Niceler kine dönmüş,
Niceler soldu gitti.

Kalırsın mezarda bağlı,
Belli bir yurda bağlı,
Beyhude, âdem oğlu,
Yığdığın kaldı gitti.

Ahmaklık ile özüm,
Bilmedim söyledik sözün,
Mahtumkulu der, gözüm,
Kan yaşa doldu gitti.